

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA – VAVROUŠKOVO STIPENDIUM

JMÉNO: Lenka Sobotová

ROČNÍK: 2. ročník navazujícího magisterského

NÁZEV PROJEKTU/VÝZKUMU:

Výzvy pro participativní přístupy v rozvoji městských chudinských komunit

VÝŠE STIPENDIA: 4 000 Kč

ZEMĚ REALIZACE: Indie

TERMÍN REALIZACE: 16. 1. – 20. 2. 2010

OSNOVA:

- Stručný popis projektu/výzkumu
- Stručný souhrn vykonaných činností
- Přínos pro studenta (získané dovednosti) a partnerskou organizaci
- Návrh prezentace výstupů
- Fotodokumentace (3 – 5 fotografií, jako příloha v .jpg)

VYÚČTOVÁNÍ:

	Vlastní náklady	Hrazeno z Vavrouškova stipendia
Cestovné	13 633 Kč	4000 Kč
Ubytování	2 500 Kč	
Stravné	1 000 Kč	
Univerzitní poplatky	2 200 Kč	
CELKEM	19 333 Kč	
CELKOVÉ NÁKLADY (vlastní + stipendium)	23 333 Kč	

Doložte kopii alespoň jednoho dokladu ve výši odpovídající minimálně Vavrouškovu stipendiu. Zprávu v maximální délce – 2 x A4 (fotodokumentace a doklady zvlášť) dodejte nejpozději do 30 dnů od ukončení projektu Simoně Šafaříkové (v tištěné či elektronické formě).

- **Stručný popis projektu/výzkumu**

Výzkum byl kvalitativní a je součástí vypracování diplomové práce s názvem *Challenging participatory development in slums* (Výzvy pro participativní přístupy v rozvoji městských chudinských komunit). Proběhl během 5-týdenního pobytu v čenajských městských chudinských komunitách (slumech) a navazoval na předchozí pobyt v zimě 2009. Cílem terénního výzkumu bylo zmapovat vybrané komunity z hlediska environmentálního, ekonomického, zdravotního a především sociálního a hledat odpověď na klíčovou otázku: *Jaká jsou rizika a předpoklady pro participativní metody rozvoje ve slumech*. Do výzkumu byly vybrány čtyři komunity v severní části města s podobnou polohou a dostupností k infrastruktuře, avšak v různých stupních rozvoje s ohledem na legální statut, historii a velikost.

Výzkum spočíval v denním docházení do komunit, kde s náhodným vzorkem obyvatel probíhaly polostrukturované (semi-structured) či zcela volné (non-directive) rozhovory. Předmětem výzkumu bylo zmapovat sociální vztahy a kontakty v rámci komunity a další vlivy (fyzické, environmentální, politické, kulturní aj.) na zlepšování kvality života v daném slumu přičiněním jeho vlastních obyvatel. Během pobytu bylo nasbíráno více než 50 výpovědí obyvatel vybraných slumů, dále několika terénních sociálních pracovníků a vládních úředníků. Celkový počet dotázaných byl limitován především tlumočením a komplikacemi s využíváním participativních metod již během výzkumu, kdy se samotní respondenti či skupina respondentů podíleli na formulování vlastních názorů, postojů a pocitů. Jejich postoje a výpovědi byly nezbytné pro dokreslení dosud získaných dat z předchozích pobytů ve slumech v roce 2009 (kdy probíhalo i dotazníkové šetření). K doplnění informací o vybraných komunitách a perspektivách jejich obyvatel sloužily polostrukturované dotazníky s některými dotazovanými. Součástí výzkumu bylo i bližší pozorování chování a způsobu života náhodně vybraných rodin z komunit.

Výstupem výzkumu je ověření předpokladu, že zvyšující se ekonomické rozdíly v příjmech jednotlivých domácností v daném slumu, hierarchicky uspořádané sociální vztahy ovlivněné náboženstvím či politickou situací a nestabilita ilegálního osídlení jsou největšími překážkami pro komunitní rozvoj. Dalším rizikem je velikost komunity, což úzce souvisí s její sociální a ekonomickou stabilitou.

- **Stručný souhrn vykonaných činností**

- návštěvy vybraných slumů (cca 5-6 dní/komunita)
- rozhovory s respondenty z vybraných slumů (45 osob – cca 80 % ženy)
- rozhovory s respondenty z dalších slumů (6 osob)
- rozhovory s respondenty z nevládních organizací, vládních úřadů, univerzit (8 osob)
- studium dostupných relevantních projektových dokumentů

- **Přínos pro studenta (získané dovednosti) a partnerskou organizaci**

Přínosem bylo především další prohloubení dovedností spojených s vedením polo-strukturovaného či volného rozhovoru s respondentem v cizím jazyce (nutnost tlumočení). Důležitou součástí výzkumu bylo seznámit tlumočnicka se záměrem výzkumu a především s postupem při získávání informací, jelikož se jednalo o méně strukturovanou metodu vyžadující větší soustředění. Dále dovednost „číst mezi řádky“ je u kvalitativního výzkumu nezbytná a často bývá podceňována v prostředí, které známe jen povrchně – je nutné nejdříve porozumět určitým projevům řeči těla, sociálním vztahům a hierarchii mezi muži a ženami, dennímu režimu respondentů apod. Zároveň je nutné sledovat i podobné projevy u tlumočnicka s cílem odhadnout, zda se cítí dostatečně pohodlně při své práci. Vytvořit příjemné prostředí pro rozhovor a eliminace stresu na všech stranách jsou podstatné pro vedení rozhovoru. V mnohých případech (zvláště nenavštěvujeme-li komunitu pravidelně) se nemusí prostředí důvěry podařit vytvořit. Součástí výzkumu bylo tedy několikanásobné navštívení vybraných komunit, aniž bychom dělali cílené rozhovory. To kladlo vysoké nároky na čas, který byl pro výzkum určen. Časové rozvrhnutí pobytu předpokládalo znalost prostředí z předchozího výzkumu, orientaci v obecných zákonitostech a vztazích v oblasti slumů v lokalitě apod. To potvrzuje, že dovednosti popsané výše je možné získat především opakovaným pobytem v terénu, střídáním tlumočnicků během pobytu kladlo vyšší nároky na nalezení vzájemného vyhovujícího způsobu práce, ujasňování metod výzkumu apod. Zároveň to mohlo ovlivnit interpretaci různých rozhovorů. Na druhou stranu i touto formou se rozvíjela dovednost připravit tlumočnicka do terénu nebo nalézt schopného tlumočnicka vlastními prostředky (tlumočníci z partnerské organizace mohou ovlivňovat průběh výzkumu).

Přínos pro partnerskou organizaci (Madras University, Department of Geography) byl následující:

- upevnění kontaktů pro další spolupráci a přijmutí dalších MRS studentů;
- příležitost pro místní studentku jako tlumočnici (výzkum ve dvou komunitách zahrnoval pozorování i pro její diplomovou práci);
- příspěvek na odborné konferenci *National seminar on cities and sustainability*.

- **Návrh prezentace výstupů**

- prezentace v rámci předmětu Rozvojové příležitosti JVA
- prezentace v rámci předmětu Blok expertů či dalších relevantních předmětů/akcí Katedry rozvojových studií
- článek v bulletinu Rozvojovka na téma *Slumy – výzva pro 21. století* (Člověk v tísni, o.p.s.)
- články pro Sborník České geografické společnosti, Geografické rozhledy, Journal of Geography (Indie) příp. jiné
- modelová lekce pro učitele v rámci seminářů globálního rozvojového vzdělávání – simulační hra *Jak se žije v Dimukače?* (Člověk v tísni, o.p.s.)

- **Fotodokumentace (3 – 5 fotografií, jako příloha v .jpg)**

1. Dotazování (komunita Kalyana Puram)

2. Rodina v komunitě Opallam

3. Rozhovory s ženami v komunitě Jaga Puram

4. Rodina v komunitě Brindhavanam

